

Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0)

 <https://doi.org/10.22067/jgrd.2022.78780.1189>

مقاله پژوهشی-مطالعه موردی

مجله جغرافیا و توسعه ناحیه‌ای، سال بیست و یکم، شماره ۴، زمستان ۱۴۰۲، شماره پیاپی ۴۵

گذر از گردشگری شهری به بازآفرینی شهری (مطالعه موردی شهر زنجان)

یوسف خدائی (دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران)

y.khodaei56@yahoo.com

بهمن کارگر (دانشیار گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهر ری، تهران، ایران، نویسنده مسئول)

(نویسنده مسئول)

bahmankargar@yahoo.com

رحیم سرور (استاد گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران)

(ایران)

sarvarh83@gmail.com

صص ۲۷ - ۶۱

چکیده

گردشگری را به عنوان یکی از مهمترین صنایع توسعه پایدار در هر جامعه ای باید دانست، که از تحرک بالایی در تغییرات اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، شهری و محیطی برخوردار است، تمرکز بر جنبه‌های مختلف صنعت گردشگری، همراه با برنامه‌ریزی‌های مدیریت محلی و ملی هر جامعه‌ای نقش بسیار با اهمیتی در فرایندهای بین المللی و ملی هر جامعه ای می‌تواند ایفاء کند. در این میان از نقش بازآفرینی گردشگری در فضای شهری نباید غافل شد، امری که می‌تواند به عنوان دارایی و ثروت یک جامعه شهری مورد مذاقه قرا بگیرد، با این رویکرد نوشتار حاضر کوشید گردشگری شهری را از منظر باز آفرینی شهری مورد واریسی قرار دهد. برای این منظور ابتدا از طریق روش‌های میدانی و کتابخانه‌ای، داده‌ها گردآوری شد. حجم نمونه آماری طبق استانداردهای موجود برابر با ۳۰ نفر بوده که

تاریخ تصویب: ۱۴۰۱/۰۸/۱۴

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۶/۲۱

متشکل از متخصصین حوزه گردشگری و کارشناسان حوزه شهری است که بر اساس روش دلفی انتخاب شده است. بر این اساس از نرم‌افزار SPSS جهت تجزیه و تحلیل داده استفاده شده است. نتایج نشان داد که از بین مولفه‌های ذکر شده، مؤلفه اثر احیاء هویت تاریخی مرکز شهر روی احساس غرور و افتخار ساکنان شهر (۱۴/۶۳) در رتبه اول و مؤلفه اثر توسعه گردشگری در بافت قدیم شهردر درک مسئولین در حفظ آثار و بناها (۱۰/۹۵) در پایین ترین رتبه قرار دارد. یافته اینکه افزایش گردشگری شهری باعث هویت بخشی و بازآفرینی اماکن تاریخی گردیده و اطلاعات حاصل از حضور گردشگران با افزایش در آمد باعث رونق گردشگری و توجه هر چه بیشتر مدیران شهری به بهسازی بافت های باارزش تاریخی زنجان طی سالهای اخیر گردیده است که در نهایت ضمن ایجاد اشتغال زمینه بازآفرینی شهری را فراهم کرده است.

واژگان کلیدی: بازآفرینی شهری، گردشگری شهری، روش دلفی، شهر زنجان.

۱. مقدمه

گردشگری بر جوامع میزبان بر سه بخش اقتصادی- اجتماعی، فرهنگی و زیست محیطی تأثیر گذاشته؛ ثبات و پویایی منطقه (Mai & Smith, 2018) را در جوامع متفاوت و متمایز سبب می‌شود (Pabel, Prideaux, & Thompson, 2017). در این راستا از عوامل اساسی در ایجاد تحول و دگرگونی در بخش گردشگری، مطالعه همه‌جانبه و نگاه منطقی به توسعه آن است، یعنی باید در فرایندی سیستمی برای توسعه و رونق آن برنامه‌ریزی کرد (موسوی و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۴). این صنعت به طور مستقیم و غیر مستقیم حدود ۱۰ درصد تولید ناخالص جهان را تشکیل داده و از هر ده شغل یک شغل در حوزه صنعت گردشگری قرار دارد (UNWTO, 2018:3). بنابراین اهمیت اهمیت حاصل از گردشگری در کشورهای مستعد گردشگری چندین برابر صادرات نفت می‌تواند ارز آور باشد (نسیمی و همکاران، ۱۳۹۸: ۵۰). در این میان مطابق گزارش مجمع جهانی اقتصاد، صنعت گردشگری کشورمان با ارزش افزوده ۱,۱۰ میلیارد دلاری، سهم ۲,۵ درصدی از کل تولید ناخالص داخلی را تشکیل داده و با ۴۷۶ هزار شغل، سهم ۹,۱ درصدی از کل اشتغال کشور را به خود اختصاص داده است (World Economic Forum, 2017: 108). گردشگری شهری

چون با گذران اوقات فراغت، نیازهای فراغتی در درون شهر و محیط پیرامون شهر بصورت مستمر و پایدار در ارتباط است، این صنعت در شهرها بخش جدایی ناپذیر خدمات شهری چند وجهی مورد نیاز شهروندان دائم و غیر دائم شهری را تشکیل می دهد؛ و بر این اساس این صنعت در حیطه وظیفه برنامه ریزی مدیریت شهری واقع می شود (حیدری و همکاران، ۱۳۹۹:۳۴) علاوه بر این گردشگری شهری با ارزش های محیطی، میراث فرهنگی و تاریخی هر شهر ارتباطی تنگاتنگ دارد، که از این منظر توجه به استقلال به این امر در طرح های توسعه و عمران شهری ضروری به نظر می رسد. باید توجه کرد که گردشگری شهری و کیفیت و کمیت آن یکی از شاخص های مهم توسعه و عمران شهری به شمار می آید، اما در کل برای تحقق گردشگری شهری در شهرها می بایست گردشگاه و مجموعه های گردشگاهی درون شهری و برون شهری و حومه ای به تناسب بوجود آید و تسهیلات گردشگری نیز در یک شهر به تناسب طیف گردشگران فراهم شود.» (Akbar zadeye) (Ebrahimi, 1386:20). گردشگری شهری در چارچوب الگوهای فضایی خاصی عمل می کند. نواحی شهری به علت آنکه دارای جاذبه های تاریخی و فرهنگی بسیاری می باشند، غالباً مقاصد گردشگری محسوب می گردند. شهرها معمولاً با جاذبه های متنوع و بزرگ که دارای موزه ها، بناهای یادبود، تئاترها، استادیوم های ورزشی، پارک ها، شهربازی، مراکز خرید، مناطقی با معماری تاریخی و مکانهایی مربوط به حوادث مهم با افراد مشهور، و... را دارا بوده، نقش بارزی در شکل گیری گردشگری شهری، جذب گردشگران بسیار دارد. با توجه به این ویژگی های شهری، گردشگران شهری در فضای شهری در راستای انگیزه های متفاوتی که شامل " دیدار دوستان و خویشان - مسافرت های تجاری - حضور در نمایشگاه ها و کنفرانس ها - بازدید از میراث فرهنگی - سفرهای مذهبی و تفریحی - به منظور حضور در حوادث - خریدهای تفریحی - سفرهای روزانه - دلایل شخصی و... " به شهرهای بزرگ و کلانشهرها سفر می کنند. بر مبنای این انگیزه های کنشگری، فضای شهری چند بعدی است. که این فضای چند بعدی برآورد کننده یک رویکرد به درون در پاسخگویی به نیازهای مختلف و یک رویکرد به بیرون در کنش متقابل فرهنگی یا در برخی موارد تضادهای ناشی از آن است. » (Mehdie Saghiaie, 1388:10).

شهرهای ایران نیز به واسطه پیشینه باستانی و ارزشمند تاریخی خود واجد آثار و ابنیه معتبر و شناخته شده ایست که معرف تاریخ و فرهنگ ایران در سطح جهان هستند، به گونه‌ای که از نظر جاذبه تاریخی و طبیعی جزء ده کشور اول دنیا محسوب می‌شود، اما تنها کمتر از یک درصد سهم درآمد جهانی از صنعت توریسم را به خود اختصاص داده است. در این میان رویکردهای جدید بازآفرینی سعی در تکیه بر میراث موجود در بافت‌های تاریخی دارای ارزش و تلفیق اقتصاد و فرهنگ و احیای پایدار بافت‌های تاریخی از طریق تعیین نقش آن‌ها در سازمان فضایی شهر دارد. یکی از رویکردهای مطرح در این زمینه، رویکرد گردشگری، موضوع مهمی در توسعه و دگرگونی شهرها در ایران است. از طرفی دیگر، وجود گستره‌های وسیع و فراگیر از بافت‌های ناکارآمد و مسئله دار در شهر، یکی از مهم‌ترین مشکلات پیش روی مدیریت شهری است که در ابعاد متنوع کالبدی و عملکردی، محیط زیست، اجتماعی و... نمود یافته و به عنوان یکی از تازه‌ترین دستاوردها در عرصه نظریه‌های برنامه ریزی شهری تحت عنوان گردشگری شهری در رابطه با مقوله بازآفرینی بافت‌هایی تاریخی شده است. در این میان شهر زنجان نیز به واسطه وجود بافت‌های تاریخی از این قاعده مستثنا نیست. این شهر در بررسی افت حیات و زوال در بخش تاریخی شهر زنجان، به طور ویژه‌ای باید بر روی رابطه بین دولت و توسعه فضایی و کالبدی، سیاست عمومی و سهمشان در گسترش شهر و عدم توجه به نواحی مرکز شهرها متمرکز شد. این عوامل به همراه رشد و گسترش شهرها با ماهیت برونزا بخصوص از دهه ۱۳۴۰ تحت لوای مدرنیزاسیون باعث نابسامانی و دگرگونی در توسعه شهرها و مخصوصاً بلااستفاده ماندن بخش وسیعی از اراضی داخلی محدوده شهرهای کشور از سوی ساکنین شده است. این شهر به دلیل داشتن ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های که در بافت تاریخی و به دلیل نقش انکارناپذیر که می‌تواند به عنوان هویت و اصل وجودی هر شهر می‌تواند منجر به رشد و تعالی اقتصادی-اجتماعی و فرهنگی شهرگردند. لذا در این زمینه شهر زنجان به دلیل داشتن این قابلیت‌ها، می‌تواند با بازآفرینی این بافت‌ها در جهت رشد و توسعه بخش گردشگری شهر و همچنین، جذب گردشگر و ماندگاری آن کمک شایانی نماید. وجود بافت تاریخی در شهر زنجان و توجه به این مسئله می‌تواند در توسعه بخش گردشگری و بازآفرینی این

بافت‌ها متمر ثمر واقع گردد؛ بنابراین شکاف ذهنی تحقیق بر این امر استوار است که اثرات گردشگری شهری بر بازآفرینی بافت شهر زنجان چیست و از کدامین ابعاد تحت تاثیر پیشران گردشگری شهری قرار می‌گیرد؟

۲. مبانی نظری و پیشینه تحقیق

واژه بازآفرینی یا «Regeneratio» از ریشه فعل **Regenerate** به معنی احیا کردن جان دوباره بخشیدن، احیا شدن، از نو رشد کردن بوده است و همچنین در تعریف این عبارت گفته می‌شود که به معنای بازتولید طبیعی، بخشی از یک تمامیت زنده می‌باشد که در معرض نابودی قرار گرفته است (Robert, 2000:79). این واژه به شکل گسترده‌ای پس از ۱۹۹۵، به عنوان جایگزینی برای واژه به شکل گسترده‌ای پس از ۱۹۹۵، به عنوان جایگزینی برای نوسازی شهری در عرصه ادبیات شهرسازی جریان یافت. کوچ این جایگزینی را چنین بیان می‌نماید: بازآفرینی شهری از آرمان‌ها و دستاوردهای نوسازی شهری که به صورت فرایندی از تغییرات کالبدی اساسی دیده می‌شود و تجدید حیات شهری هر گاه نیاز به اقدام را پیشنهاد می‌دهد در تدقیق یک رویکرد با شکست مواجه می‌گردد بسیار فراتر حرکت می‌کند (Couch, 1990:2) واژه بازآفرینی شهری معانی متفاوتی را در ذهن افراد مختلف متبادر می‌سازد و در عمل می‌تواند در طیفی از فعالیت‌های بزرگ مقیاس برای ارتقای رشد اقتصادی تا مداخلات در حد محله‌ها و واحد همسایگی به منظور ارتقای کیفیت زندگی بگنجد در بریتانیا نهاد «شراکت انگلیسی»، بازآفرینی را به عنوان مجموعه‌ای از فعالیت‌های هدفمند مطرح می‌سازد که تنزل کالبدی، اجتماعی و اقتصادی را در محیط‌هایی که بازار نتوانسته بدون حمایت دولت موفق بر حل آن شود، تغییر دهند (CLG, 2008: G7) رابرتز در مقدمه کتاب بازآفرینی شهری یکی از جامع‌ترین نگرش‌ها را تعریف بازآفرینی ارائه نموده است: بازآفرینی شهری فرآیندی است که به خلق فضاهای شهری جدید با حفظ ویژگی‌های اصلی فضایی (کالبدی و فعالیتی) منجر می‌گردد. بازآفرینی شهری، عبارت است از دید جامع و یکپارچه و مجموعه اقداماتی که به حل مسائل شهری بینجامد به طوری که بهبود دائمی در شرایط اقتصادی، کالبدی، اجتماعی و زیست محیطی بافتی که دستخوش تغییر شده را به

وجود آورد. (Robert, 2000:19) رابرتز و سایکس در یک جمع‌بندی در سال ۲۰۰۰ و در آغاز هزاره سوم میلادی بر این عقیده‌اند که سه موضوع کلیدی؛ نیاز به یک رویکرد جامع که موضوعات اجتماعی و اقتصادی سروکار دارد. تدوین چشم‌انداز راهبردی یکپارچه بلندمدت و در پیش گرفتن اهداف توسعه پایدار، ماهیت، محتوا و شکل نظریه و عمل بازآفرینی شهری را در آینده تعریف خواهد کرد (Robert and skes, 2000).

بازآفرینی شهری پایدار (SUR)^۱: پارادایم تاثیرگذاری که به عنوان رویکردی جامع در ابعاد مختلف اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، زیست محیطی و کالبدی در این تصمیم‌گیری‌ها در سطحی گسترده مطرح شده، پایداری و بسط آن در مفهوم توسعه پایدار بوده است. پارادایم پایداری یا توسعه پایدار در پی دستیابی به شیوه‌های بهینه رفع چالش‌ها، بحران‌های زیست محیطی، معضلات توسعه شهری به منظور ارتقای کیفیت زندگی و ایجاد موازنه بین رشد و توسعه و حفاظت از محیط زیست مطرح شده است. همچنین از اوایل دهه ۱۹۹۰ مفهوم پایداری به نحو گسترده‌ای با واژه شهری در ابعاد مختلف همراه شده و مقوله‌هایی چون شهر پایدار و توسعه شهری پایدار در ادبیات جهانی مطرح شده‌اند. در این جریان تغییر دیدگاه‌ها و تمرکز بر ابعاد پایدار در توسعه شهری انتظار می‌رود که اگر شهرها بخواهند به عنوان موتورهای رشد اقتصادی موفق عمل کنند، می‌بایست سیاست‌گذاری‌ها را در بخش‌های اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی یکپارچه نمایند. به عبارتی دیگر آن چنان که کمیسیون اروپایی اعلام می‌دارد: می‌بایست تعادلی بین ارتقای رقابت‌های اقتصادی، ادغام و انسجام اجتماعی و مناقشات مسائل زیست محیطی برقرار گردد (EC, 2006) در ادامه و همزمان با مطرح شدن مسائل اجتماعی و فرهنگی در توسعه و به ویژه توسعه مجدد در برنامه شهرهای پایدار (در بازه زمانی دهه ۹۰ میلادی)، علاوه بر ابعاد زیست محیطی و اقتصادی، ابعاد اجتماعی و فرهنگی نیز اهمیت خاصی یافتند. پس از آن در آغاز هزاره سوم محیط به موضوعی سیاسی با اهمیتی جهانی تبدیل شده و جهان به مقطعی ویژه از رابطه محیط و جامعه رسیده است (Abdie Daneshpoor, 1387:420). سیر تحول در نگاه به توسعه و

1 Sustainable urban regeneration

مطرح شدن ابعاد چندگانه یاد شده هم راستایی اقدامات احیا و باززنده سازی با مقوله پایداری را نیز در بر گرفت:

اهداف شهر پایدار با اقداماتی که به منظور بازسازی و بازآفرینی بافت‌های کهن و قدیمی و مناطق مرکزی شهر باید صورت گیرد، کاملاً هماهنگ بوده و در حقیقت مکمل و حامی یکدیگرند. زیرا در شهر پایدار نیز هدف این است که قبل از مصرف و یا تخریب اراضی مهم طبیعی و یا اراضی بایر در اطراف شهر، از زمین‌های موجود در داخل شهر استفاده به عمل آید. تاکید بر ایجاد فضاهای با دوام و احیاء و استفاده مجدد از بناها و عناصر موجود در شهر، وجه مشترک مفیدی را بین دو هدف پایداری و حفظ بناها و آثار تاریخی و بافت‌های تاریخی و قدیمی شهری پدید می‌آورد (Bahrine, 1376:32).

وی (۲۰۱۵) پژوهشی با عنوان ساخت و مقایسه مدل‌های ارتباطی توسعه گردشگری شهری با استفاده از معادلات ساختاری با نرم افزار AMOS انجام داد. نتایج نشان داده است که در سه شهر اصلی تایوان، تصویر مقصد و استراتژی‌های نوآوری بازاریابی بر ارزش ادراکی تأثیرگذار بوده است. همچنین ارزش ادراکی بر رضایت گردشگران تأثیر معنادار و مثبت داشته و عامل رضایت نیز بر وفاداری آن‌ها تأثیر معناداری و مستقیمی گذاشته است.

کاسیو سیلو و همکاران (۲۰۱۸) در پژوهشی شاخص وفاداری گردشگری را با استفاده از روش توصیفی - همبستگی انجام دادند. نتایج نشان داد که انتظارات، کیفیت ادراک شده، تصویر جهانی، رضایت، تمایل به بازگشت و اقامت شبانه از عوامل شکل‌دهنده وفاداری گردشگری بوده است.

وانگ (۲۰۱۸) مناطق اقتصادی گردشگری ازبکستان را مورد تحلیل و بررسی قرار داده است. نتایج نشان داد که تسهیلات و خدمات گردشگری در ازبکستان بسیار محدود بوده و به منظور توسعه، بهبود، استفاده از توان‌های بالقوه مقصدهای گردشگری این کشور و بهبود شرایط برای گذران اوقات فراغت و گردشگری لازم است مناطق آزاد گردشگری ایجاد شود.

لی لینگ (۲۰۱۹) در پژوهشی به تجزیه و تحلیل استراتژی‌های توسعه پایدار گردشگری صنعتی بر اساس رویکرد IOA-NR و با هدف شناسایی نیروهای محرک خدمات در گردشگری صنعتی پرداخته است. این مطالعه به بررسی نیاز گردشگران به گردشگری صنعتی

و ترجیح گردشگران به نوآوری در خدمات و تقاضا پرداخته است. این مطالعه رویکرد IOA-NR (تجزیه و تحلیل فرصت نوآوری- نقشه- رابطه شبکه) را ارائه داده، که ترکیبی از تکنیک و خدمات بوده است. نتایج نشان داد که ارائه خدمات نه تنها دانش محصول را برای مشتریان بالا می‌برند، بلکه باعث شناسایی شخصیت سازمانی آن‌ها و آگاهی از اطلاعات آموزشی می‌شود. بررسی پژوهش‌های انجام شده در زمینه گردشگری مشخص می‌سازند که بیشتر تحقیقات به دنبال بررسی وضعیت و جایگاه گردشگری محدوده مورد مطالعه خود بوده‌اند، و یا سعی بر بررسی مقایسه‌ای کرده‌اند. چیزی که تحقیق حاضر را از نمونه‌های کار شده تا کنون متمایز می‌سازد می‌توان به شرح زیر بیان کرد؛ در این تحقیق سعی شده است با بررسی جایگاه رقابت گردشگری محدوده مورد مطالعه، منابع و پتانسیل‌های خود را شناسایی کند تا بهترین استراتژی را برپایه توانمندی‌های منطقه خود، جهت بهبود توان رقابت‌پذیری گردشگری به کار گیرد.

لازارویچ^۱ (2016) در مقاله «بازآفرینی و طراحی مناطق محروم» بازآفرینی را عاملی مؤثر برای حفاظت فرهنگ محلی، میراث و سنت‌ها می‌داند. بازآفرینی روشی است کیفی که منابع تاریخی و فرهنگی و محیطی را با ابعاد اقتصادی و اجتماعی ترکیب و باعث ایجاد تعادل بین آن‌ها خواهد شد. از سویی بازآفرینی فرهنگ مبنا را به‌عنوان یک ابزاری برای ایجاد بخش‌های فرهنگی می‌داند که آن‌ها این مناطق فرهنگی را به‌منظور شروع فرایند نوزایی شهری مطرح می‌نمایند.

کریستوفر^۲ (2014) در مقاله «بازآفرینی مرکز شهر از طریق تفریحی و گردشگری» گردشگری و گذران اوقات فراغت را به‌عنوان دو عامل مهم برای بازآفرینی شهری در سال‌های اخیر مورد توجه قرار می‌دهد. او در این مقاله تجربیات به‌کارگیری گردشگری و فعالیت‌های گذران اوقات فراغت را در شهر منچستر مورد بررسی قرار داده است. درعین حال یک نگاهی گذرا به مشکلات رشد گردشگری در شهر مورد بررسی داشته است. کلن (۲۰۰۷)^۳ در مقاله «بازآفرینی از منطقه تاریخی در چین» بررسی سیاست‌ها و فعالیت‌های مرتبط به حفظ

1. Eva Vanista Lazarevic

2. Christopher M, Law

3. Zhu Qlan

بخش‌های تاریخی همچون گردشگری را یکی از مباحث اصلی در اصلاحات اقتصادی دهه حاضر و بازآفرینی شهری می‌داند. بعلاوه او برای اجرایی کردن برنامه‌های بازآفرینی شهری، به برخی از مشکلات اجتماعی و سیاسی و ضعف برنامه‌های احیای شهری اشاره داد. سپ (۲۰۱۴)^۱ در مقاله «بازآفرینی اجتماعی و اقتصادی و مشارکت» شهر خلاق را شهری می‌داند که قادر به ایجاد اقتصاد خلاق، تولیدات فرهنگی، تحقیقی و هنری و عاملی قوی برای ظرفیت‌های هویتی است. محقق در ادامه به بررسی فاکتورهای اصلی شهر خلاق می‌پردازد که از طریق آن‌ها می‌توان بازآفرینی را مورد توجه قرار داد. فاکتورهای مهم موفقیت در این زمینه توسط ایجاد هویت واحد همسایگی از مکان و تاریخ آن و ساخت استراتژی‌ها و سیاست شهری پایداری ناشی می‌شود.

ادموند (۲۰۱۲) در مقاله «بازسازی رویکرد بازآفرینی شهری در هنگ‌کنگ» با بررسی بازآفرینی شهری در امریکا و انگلیس و اشاره به تجارب کسب‌شده در ژاپن، کره جنوبی و سنگاپور سعی در تدوین رویکرد جامعی برای بازآفرینی شهری هنگ‌کنگ دارد. با بررسی اطلاعات جمع‌آوری‌شده از طریق پژوهش تطبیقی در مطالعه اطلاعات اولیه در بعد زمانی و مکانی، تشخیص و توضیح شباهت‌ها و تفاوت‌های فرآیند توسعه مجدد شهری به انجام می‌رسد. شاخص‌های مقایسه‌ای عبارت‌اند از: ساختار نهادی، تعداد سیستم برنامه‌ریزی، سطح توسعه مجدد شهری، نقش و رویکرد اتخاذی دولت و میزان سطح مشارکت عمومی می‌باشد. نتایج نشان می‌دهد رویکرد برنامه‌ریزی بالا به پایین در هنگ‌کنگ با ساختار بی‌پایه و نامتناسب در مرحله نوسازی و مشارکت عمومی هنوز بسیار پایین بوده است. بر اساس یافته‌ها، باینکه دولت هنگ‌کنگ تمام تلاش خود را در توسعه بازآفرینی شهری در یک چشم انداز کوتاه‌مدت معطوف داشته اما چشم‌انداز دوراندیشانه و مأموریت جامع را از قلم انداخته است.

حیدری و احد نژاد در سال (۱۳۹۹) در پژوهشی بازآفرینی اقتصادی با رویکرد گردشگری گاسترونومی جشنواره آش زنجان را مورد مطالعه قرار داده اند و نتیجه می‌گیرند دولت باید فضایی فراهم کند که شرایط برای رشد استارت‌آپ‌ها فراهم شود به طوری که با فراهم کردن

زیرساخت، استارت‌آپ‌ها و کسب و کارهای نوین در این فضا رشد کنند و تشکیل شوند. نتایج این تحقیق می‌تواند به برنامه‌ریزان حوزه گردشگری شهری کمک نماید تا شناخت بهتری نسبت به موانع انطباق با بازآفرینی اقتصادی شهر پیدا کنند و در جهت رفع این موانع، اقدامات و تصمیمات لازم را به عمل آورند. رضایی علی آبادی و مصطفوی (۱۴۰۰) پژوهشی را با عنوان بازآفرینی بافت های ناکارآمد شهری با استفاده از رویکرد پروژه های محرک را در محله زرگنده تهران انجام داده اند.

شبان و ایزدی (۱۳۹۶)، در مقاله ای با عنوان بومی سازی بازآفرینی یکپارچه شهری بافت های تاریخی شهر اسلامی به این نتیجه رسیده است که نارسایی حاصل از تسلط الگوهای غیربومی، تاکنون تبعات سنگینی را بر سازمان شهری ما تحمیل کرده است. تقلید سطحی و لحاظ نشدن بنیان های فرهنگی - اجتماعی بومی، علاوه بر اینکه نتوانسته اند به دلیل ناسازگاری با هویت شهر ایرانی - اسلامی مساله ای را حل کنند، گاه اجرای نابجایشان معضلی مضاعف ایجاد کرده است.

بیگ زاده شهرکی (۱۳۹۱)، در مقاله ای با عنوان نگاهداشت و بازآفرینی موتیف های آرایه ای فضاهای شهری به این نتیجه رسیده است که فضاهای شهری در گذشته به گونه ای منسجم در هماهنگی نانوخته ای میان معماران و ارباب حرف مرتبط شکل می گرفته و در آن الگوهایی از آرایه ها و نقشمایه های تزئینی، افزون بر کارکردهای اقلیمی و حتی نیارشی، به عنوان عناصر کیفیت زا و هویت بخش به کار گرفته می شدند که نشان از توجه ویژه نسبت به عناصر تاثیرگذار بر کیفیات فضاهای شهری داشته است. ام

امین زاده و دادرس (۱۳۹۱)، در مقاله ای با عنوان بازآفرینی فرهنگ مدار در بافت تاریخی شهر قزوین با تاکید بر گردشگری شهری، در این مقاله، تلاش کرده است تا با بهره گیری از اصول گردشگری شهری، راهکارهایی برای بازآفرینی بافت های تاریخی کشور که به عنوان سرمایه های ارزشمند امروزه در مرکز توجه نهادهای شهری واقع شده اند، ارائه گردد. در این باره، از بازآفرینی فرهنگی به عنوان رویکردی اساسی تحقیق استفاده شده است. محمدپورزندی و امینان (۱۳۹۴)، در مقاله ای با عنوان ارزیابی قابلیت های بازآفرینی پیاده راه های گردشگری از منظر توسعه پایدار شهری (مطالعه موردی: خیابان ۱۵ خرداد تهران) به این

نتیجه رسیده است که پیاده راه های گردشگری، رابط اصلی و پیوند دهنده فضاهای پویای شهری و گردشگران هستند و می توانند علاوه بر نقش اقتصادی و اجتماعی، عامل اساسی توسعه گردشگری شهری و حضور فعال گردشگران در فضاهای شهری، محسوب شوند.

عباسی اصل (۱۳۹۴)، در پایان نامه خود به عنوان ارائه راهکارهای طراحی شهری در بافت قدیم املش در راستای حفاظت و بازآفرینی شهری با تاکید بر گردشگری به این نتیجه رسیده است که نقطه ای که امروز پژوهش های شهرسازی بر آن تکیه کرده است، نقطه عطفی در تاریخچه چندین دهه مرمت و حفاظت شهری در بافت های تاریخی است که در آن تعادل، تعامل و یکپارچه نگری بی سابقه ای خودنمایی می کند. این تعادل در پرداختن همزمان به امر توسعه و حفاظت، «حفاظت و بازآفرینی شهری» را به عنوان اصلی ترین نیروی محرکه شکل دهنده بافت های تاریخی بدل کرده است. پیچیدگی سیستم گردشگری باعث می شود برنامه ریزیهای حیاتی دشوار باشد در برنامه ریزی برای دست یابی به اهداف استراتژیک مربوط به گردشگری با چارچوب یکپارچه برای کارگردانی گردشگری در ارتباط است (Irani Herise et al, 1397: 16).

قدمی و دیگران (۱۳۹۳)، در مقاله ای با عنوان مدل مفهومی بازآفرینی مراکز شهری با تأکید بر گردشگری شهری (نمونه موردی: مرکز شهر ساحلی محمودآباد) به این نتیجه رسیده است که مراکز شهری در گذشته نه چندان دور، کانون اصلی و قلب تپنده شهرها بوده است. هم اکنون به دلایل متعددی شاهد کم رنگ شدن و از بین رفتن تدریجی این نقش می باشیم.

افخمی بنایم (۱۳۹۲) در پایان نامه خود با عنوان بازآفرینی شهری با رویکرد گردشگری شهری، نمونه موردی محدوده ورودی بازار بزرگ تبریز به این نتیجه رسیده است که ظهور نظریات توسعه درونزا از اوایل قرن بیستم تاکنون، نیاز به مرمت بافت های فرسوده درونی شهرها و توجه به رشد و گسترش کالبدی را ضروری می سازد. بافت های واجد ارزش، با وجود ارزش های محتوایی از نظر ریخت شناسی بافت و الگوی نوسازی دچار آشفتگی های بصری و عملکردی هستند.

توانا (۱۳۹۲)، در مقاله خود با عنوان نوزایی مراکز شهرهای ایرانی با رویکرد به گردشگری شهری به این نتیجه رسیده است که امروزه مراکز تاریخی شهرها بستری مناسب برای فعالیت

های گردشگری و اقتصادی و غراغتی محسوب می شوند. در ایران علی‌رغم پتانسیل های گردشگری بی نظیر، مراکز شهرهای تاریخی فرایندی از پوسیدگی اقتصادی و متروکه شدن را طی نموده اند.

زندگی آبادی و دیگران (۱۳۹۰)، در مقاله ای با عنوان بررسی رویکرد بازآفرینی شهری با استفاده از مدل SWOT نمونه موردی، بافت مرکزی شهر مشهد به این نتیجه رسیده است که اجرای ناموفق طرح های بهسازی و نوسازی شهری باعث توجه به پدیده جدیدی به نام پایداری در پروژه های شهری شده است که از عمده ترین رویکردها در زمینه پایداری، احیای بافت های شهری و تاکید بر رویکرد بازآفرینی است.

با عنایت به مروری بر نتایج ادبیات می توان اظهار نمود در سابقه پژوهش های انجام گرفته در حوزه بازآفرینی از منظر گردشگری شهری نمایان است، تاکنون اقدام در خور توجهی در خصوص آن صورت نگرفته است و غیر از مقاله توانا و همکاران (۱۳۹۲) که با انتقادات قابل تاملی در حوزه نگرش ها و شاخصها مواجه شده است، مابقی پژوهش ها در حد تبیین ساختار نظری و تشریح حوزه ها باقی مانده اند. از این رو جای خالی تحقیقی که بتواند با ارائه یک تحلیل متکی به روش های علمی که دید جامعی از مسأله بازآفرینی از منظر گردشگری ارائه دهد، خالی است.. از این منظر می توان گفت که پژوهش حاضر اگرچه به لحاظ موضوعی (گردشگری شهری) در موارد مختلف و از جنبه های مختلف به آن (توسعه پایدار، رقابت پذیری، برندسازی و غیره) مورد بررسی قرار گرفته است، اما به لحاظ محتوایی و روش های بکار گرفته شده، دارای نوآوری بوده و فرازهای متعددی آن را از تحقیقات پیشین متمایز می سازند. لذا اهمیت بررسی این موضوع را میتوان در دو محور عمده خلاصه نمود: ارزش نظری و ارزش عملی. ویژگی نظری این مطالعه کمک به پیشرفت تخصصی و افزودن بر ادبیات علمی موضوع و برنامه ریزی گردشگری شهری و امر بازآفرینی می باشد، زیرا تاکنون در زمینه فوق بررسی های بنیادین صورت پذیرفته است و به تبع آن در کشور ما نیز این موضوع تاکنون چندان مورد بررسی و توجه پژوهشگران و برنامه ریزان قرار نداشته است. ارزش عملی پژوهش نیز به نوبه خود در تغییر، بهبود و اصلاح روشها و الگوهای مواجهه با امر بازآفرینی از منظر گردشگری شهری خواهد بود.

۳. روش‌شناسی تحقیق

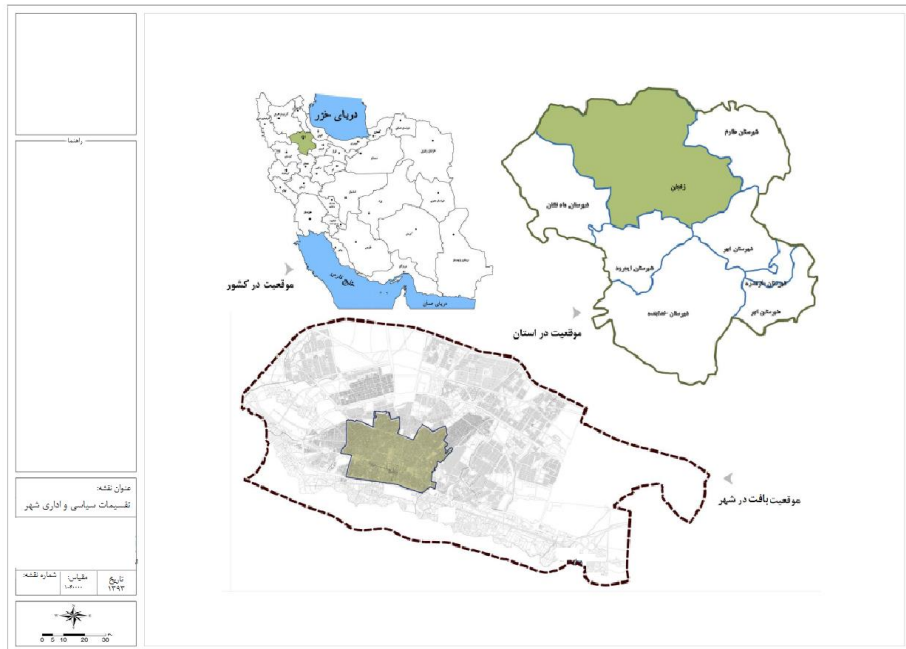
روش انجام این تحقیق توصیفی-تحلیلی است و در آن از روش پیمایشی و تکنیک دلفی برای تهیه اطلاعات استفاده شده است. به منظور جمع‌آوری اطلاعات نخست اسناد و مدارک موجود در کتابخانه‌ی ادارات و سازمان‌هایی مانند: سازمان میراث فرهنگی-وگردشگری، معاونت برنامه‌ریزی استانداری، فرمانداری مورد مطالعه و استفاده قرار گرفته‌اند. در این تحقیق ابزار اصلی گردآوری اطلاعات پرسش‌نامه می‌باشد. جامعه آماری پژوهش حاضر، ۳۰ نفر از اساتید صاحب‌نظر، مدیران شهری و شهرداری می‌باشد. در این تحقیق کل جامعه آماری از طریق آزمون‌های کای اسکوتر، فریدمن، آزمون آماری کرامر، آزمون اسپیرمن مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد. که بر این اساس سنجش میزان اثر گذاری گردشگری شهری بر بهسازی و بازآفرینی محلات قدیمی و هسته مرکزی شهر زنجان با استفاده از آزمون فریدمن-سنجش میزان اثر گذاری گردشگری شهری بر بهسازی و بازآفرینی محلات قدیمی و هسته مرکزی شهر زنجان با استفاده از آزمون آماری کرامر-جهت بررسی میزان تأثیر گردشگری شهری بر مولفه‌های مربوط به بهسازی و بازآفرینی هسته مرکزی و محلات شهر زنجان آزمون کای اسکوتر یک طرفه - سنجش میزان اثر گذاری گردشگری شهری بر ایجاد درآمد و توجه مسئولین امر در حفظ، مرمت و بهسازی و بازآفرینی محلات شهر زنجان با استفاده از آزمون فریدمن-آزمون کای اسکوتر یک طرفه جهت سنجش میزان اثر گذاری گردشگری شهری بر ایجاد درآمد و توجه مسئولین امر در حفظ، مرمت و بهسازی و بازآفرینی محلات شهر - سنجش میزان اثر گذاری گردشگری شهری بر ایجاد درآمد و توجه مسئولین امر در حفظ، مرمت و بهسازی و بازآفرینی محلات شهر - سنجش میزان اثر گذاری گردشگری شهری بر ایجاد درآمد و توجه مسئولین امر در حفظ، مرمت و بهسازی و بازآفرینی محلات شهر زنجان با استفاده از آزمون اسپیرمن مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفته که شرح کلی آن در بخش تجزیه و تحلیل مورد بحث و بررسی قرار خواهد گرفته است.

۳.۱. معرفی محدوده مورد مطالعه

شهر زنجان در زمره شهرهای میانی کشور و مرکز استان زنجان است. این شهر با سابقه طولانی از جمله شهرهایی است که دوره‌های مختلف اوج و حضیض در پویش شهرنشینی را پشت سر نهاده است. زنان بیش از آنکه زنجان شود عبارت بود از شهری کوچک و کم

نشان، با کوچه های خاکی، خانه های خشتی و گلی، خیابان های ناهموار و بی درخت، با دیوارها و باروهایی که چند بار ویران شده و جمعیتی کمتر از ۲۰ هزار نفر، ایستاده بر جاده ابریشم و گذرگاه اصلی مرکز به شمال غربی ایران، که در طی ۱۰۰۰ سال عمران و آبادی محدوده آن چهار بار ویران شد، اما در هشتاد سال اخیر و به ویژه بعد از دوره قاجاریه دچار دگرگونیهای بنیادی در ساختار و چهره شهر گردید که نخستین براینند آن افزایش جمعیت و وسعت شهر بود (Habibie et al, 1387:352). شهر زنجان علی رغم دارا بودن قدمت تاریخی همسنگ با شهرهای شناخته شده، فاقد پیشینه مدون تاریخی است. دیرینگی و قدمت ناحیه زنجان بر اساس مطالعات انجام شده به اواخر هزاره دوم قبل از میلاد می رسد (ghezelbash, 1387:181). بعضی از تاریخ نگاران شهر زنجان را با شهر (آگانزانا) که بطلمیوس از آن نام برده است یکی دانسته اند (Parcheganie, 1383:179). گفته می شود به استناد متون کتیبه های آشوری، منطقه ای که شهر زنجان در آن واقع شده، در قرن نهم قبل از میلاد «آندیا» نام داشته است و به احتمال زیاد، اقوام ساکن در آن با اقوام لولوبیان و گوتیان مستقر در زاگرس ارتباط داشته اند (Dalir et al, 1392:21). حمدالله مستوفی، بنیاد شهر زنجان را از اردشیر بابکان، سردودمان ساسانیان دانسته و نام نخستین این شهر را شهین ذکر کرده است. در لغتنامه دهخدا هم در سرواژه شهین چنین نوشته است (نام شهر زنگان است و معرب آن زنجان باشد و گویند این شهر را اردشیر بابکان بنا کرده است) (Soboute, 1377:78). پیدایش اجساد با مومیایی طبیعی معروف به ((مردان نمکی))؛ در معدن نمک روستای چهره آباد زنجان که کارشناسان برای عمر آنها ۲۳۰۰ الی ۲۵۰۰ ساله در نظر گرفته اند، نمودی از شکل ظاهری شخصیت پیش از اسلام در منطقه ی زنجان است (Hosseinahie, 1388:11). کلاویخو سیاح معروف اسپانیایی و سفیر آن کشور در دربار امیر تیمور گورگان در سفرنامه خود نقل کرده است که زنجان قرار گاه داریوش سوم پادشاه هخامنشی بوده است (Hosseinahie, 1388:6). این شهر با سابقه بیش از ۱۴۰۰ سال، از جمله شهرهایی است که دوره های مختلف اوج و حضیض در پویش شهرنشینی را پشت سر نهاده و امروزه با این حال به لحاظ بررسی های تاریخی کمتر مورد توجه محققان و مورخان قرار گرفته است. شاید بتوان دلایل آن را در موارد زیر جستجو کرد. یکی از این

دلایل تخریب کامل شهر در ایلغار مغولان و تاتارها بوده است. گو اینکه شهر مجدداً احیا شده و کاملاً از صحنه هستی پاک نگردید، ولی از نظر عقلی و منطقی، شهری که چند صباحی تخریب و تبدیل به مخروبه و بیغوله شده است، چه جاذبه ای برای مورخ و سیاح می توانسته داشته باشد تا زمینه تصنیف و تألیف رساله و کتاب درباره آن فراهم آید. دوم اینکه زنجان در طول تاریخ طولانی خود پایتخت هیچ حکومتی نبوده است تا به لطف آن، مورد توجه مورخان حکومتی قرار گیرد؛ جز اینکه در برهه ای از تاریخ (زمان ایلخانان) حومه ای کوچک از همسایه پایتختش (سلطانیه) بوده است و صد البته که شهری کوچک بر کرانه پایتختی بزرگ، جاذب های برای معطوف کردن توجه مورخان به خود نداشته است. دلیل سوم در انزوای تاریخی شهر زنجان، وضعیت خاص اقلیم و موقعیت اقتصادی و تجاری شهر بوده است، زیرا شهر زنجان با وجود موقعیت چهارراهی و ممتازش، به دلیل اقلیم سرد و خشک و زمستانهای سخت و طولانی در طول تاریخ، کمتر از مناطق مشابهی چون ری و قزوین مورد توجه و اقبال قرار گرفته است. مجموعه این دلایل و بسیاری دیگر از عوامل که شاید در برهه ای از تاریخ وجود داشته اند و گذشت زمان زنجان را در زوایای تاریک تاریخ قرار داده است، موجب بی مهری تاریخ و مورخ نسبت به روشن ساختن جایگاه واقعی و تاریخی این شهر شده است که در نقشه گردشگری شهری زنجان بوضوح مشخص می باشد. (Mokammeli. 1379.21).

شکل ۱. موقعیت شهر زنجان

شکل ۲. موقعیت نقاط گردشگری شهر زنجان

۴. یافته‌های تحقیق

به منظور دستیابی به این امر که گردشگری شهری این توان و پتانسیل را دارد که به بهسازی و باز آفرینی محلات قدیمی و هسته ی مرکزی شهر کمک کند و با توجه به نوع مولفه های موجود از آزمون‌های ناپارامتریک فریدمن، کرامر و کای اسکوتر یک طرفه استفاده شده است، که نتایج حاصل از آن در جدول‌های زیر آمده است.

جدول ۱. سنجش میزان اثر گذاری گردشگری شهری بر بهسازی و بازآفرینی محلات قدیمی و هسته

مرکزی شهر زنجان با استفاده از (آزمون فریدمن)

مأخذ: مطالعات میدانی نویسنده، ۱۴۰۰

ضرب معتاداری	ضرب کای اسکوئر	درجه آزادی	میزان تأثیر عوامل (رتبه)	میانگین رتبه ای فریدمن	نظرات (کارشناسان شهری)، (کارشناسان میراث فرهنگی) و (اعضای هیئت علمی و مدرسان دانشگاه)	
					مؤلفه‌ها	ردیف
** ./۰۰۰	۲۷۴,۱۸۸	۲۱	۲	۱۴/۴۳	گردشگری شهری به چه میزان در حفظ و احیاء آثار و بناهای بافت تاریخی شهر زنجان تأثیر گذار است؟	۱
			۱۳	۱۰/۹۵	با توسعه گردشگری در بافت قدیم شهر، مسئولین چقدر الزام حفظ آثار و بنا را درک خواهند کرد؟	۲
			۴	۱۳/۸۳	با بهسازی و بازسازی محلات قدیمی می توان باز آفرینی محلات شهر را سبب شد؟	۳
			۳	۱۴/۱۰	باز آفرینی شهری به چه میزان می تواند هویت تاریخی و گذشته شهر را احیا کند؟	۴
			۵	۱۳/۷۵	گردشگری شهری به میزان می تواند به بهسازی و احیاء محلات قدیمی و هسته مرکزی شهر زنجان کمک کند؟	۵
			۹	۱۲/۸۳	باز آفرینی محلات قدیمی و هسته مرکزی شهر به چه میزان می تواند هویت تاریخی شهر را بازگرداند؟	۶
			۱	۱۴/۶۳	احیاء هویت تاریخی مرکز شهر روی احساس غرور و افتخار	۷

				ساکنان شهر به میزان نقش تاثیر گذاری دارد؟	
			۱۱	۱۲/۱۳	۸ نوع رفتار ساکنین محل در فضای گردشگری به چه میزان می تواند در تسریع باز آفرینی بافت تاریخی شهر موثر باشد؟
			۹	۱۲/۸۳	۹ آشنایی ساکنان محل از طرح ها و برنامه های حوزه گردشگری در باز آفرینی بافت تاریخی موثر است؟
			۸	۱۳/۰۲	۱۰ افزایش رضایت مندی ساکنین محل از سکونت در فضای گردشگری در باز آفرینی بافت تاریخی موثر است؟
			۷	۱۳/۰۳	۱۱ برپایی رویداد های اجتماعی در حوزه گردشگری می تواند در باز آفرینی بافت تاریخی موثر باشد؟
			۹	۱۲/۷۲	۱۲ اعتماد مدیران شهری به نظرات ساکنین در فضای گردشگری به چه میزان می تواند در باز آفرینی شهر زنجان موثر باشد؟
			۱۰	۱۲/۳۸	۱۳ تقویت تاسیسات اقامتی در شهر مانند هتل و متل ، مهمان پذیر ها و .. می تواند باعث افزایش گردشگر و تسریع باز آفرینی محلات شهری گردد؟
			۶	۱۳/۵۲	۱۴ نقش شهرداری زنجان را در توسعه گردشگری و باز آفرینی شهری، چقدر اثر گذار می دانید؟
			۸	۱۳/۰۲	۱۵ برنامه های نوروزی شهرداری زنجان و میراث فرهنگی و بناهای تاریخی استان را چقدر در توسعه گردشگری مناسب می دانید؟
			۱۲	۱۱/۷۲	۱۶ ورود شهرداری و شورای شهر را در ساخت پروژه های تاریخی مانند طرح سبزه میدان در روند تسریع باز آفرینی شهر زنجان چگونه ارزیابی می کنید؟

تعداد: ۳۰ سطح معناداری تا ۹۹٪ (***) سطح معناداری تا ۹۵٪ (*) عدم معناداری (NS)

بر اساس جدول (۲) نتیجه آزمون فریدمن نشان داد که مؤلفه اثر احیاء هویت تاریخی مرکز شهر روی احساس غرور و افتخار ساکنان شهر (۱۴/۶۳) در رتبه اول و مؤلفه اثر توسعه

گردشگری در بافت قدیم شهر در درک مسئولین در حفظ آثار و بناها (۱۰/۹۵) در پایین ترین رتبه قرار دارد. بنابراین با توجه به نظرات پاسخگویان، گردشگری شهری در حفظ، احیاء، باز آفرینی مرکز و همچنین محلات شهری و نیز به بهسازی و احیاء محلات قدیمی شهر زنجان می انجامد که این امر موجب رونق و توسعه هر چه بیشتر هسته مرکزی و همچنین سایر نقاط شهر زنجان در ابعاد مختلف، می شود. بید در نظر داشت هویت در محیط های مسکونی به دو گونه فردی و اجتماعی پدید می آید و مسکن در این میان نقش اصلی را ایفا می کند. واحد مسکونی تحت تاثیر هویت فردی، در عین هماهنگی با محیط، می تواند ویژگی های فردی داشته باشد. ویژگی فردی تلاشی برای به نمایش گذاردن جایگاه خانواده است و هماهنگی در محیط در پی پدید آوردن هویت اجتماعی است که معرف و نمادی از شرایط اجتماعی ساکنان در محیط مسکونی است. به این ترتیب هویت، عاملی است که ویژگی هایی از انسان را در ارتباط با محیط فیزیکی خانه یا با محیط اجتماعی او قرار می دهد. محیط مسکونی به عنوان نمادی از ساکنان در فرایند کنش متقابل، ویژگی هایی از ساکنان را تفسیر و بیان می کند. انگیزش ها در این فرایند نیازهای سلسله مراتبی مازلو می باشد. بنابراین هویت ساکنان در محیط های مسکونی از طریق دو معیار مورد بررسی قرار می گیرد، یکی «قابلیت های محیط» که تعاملات بالقوه موجود در محیط را از طریق وجوه کیفی و ابعاد کارآمدی فضا پدید می آورد، دومی شیوه تعاملات ساکنان با محیط است که از طریق احساس مالکیت آن ها نسبت به محیط پدید می آید. زیرا هویت اجتماعی بر اساس همکاری اجتماعی شکل می گیرد و در ارتباط با احساس زندگی در محیطی، که تعلق به همه افراد ذینفع در آن دارد می باشد یعنی؛ «احساس ما»؛ بودن با دیگران باید وجود داشته باشد.

جدول ۲. سنجش میزان اثر گذاری گردشگری شهری بر بهسازی و بازآفرینی محلات قدیمی و هسته مرکزی شهر زنجان با استفاده از (آزمون آماری کرامر)

مأخذ: مطالعات میدانی نویسنده، ۱۴۰۰

سطح معناداری	آماره کرامر	متغیر وابسته	متغیر مستقل	نظرات هر دو گروه از پاسخگویان
				ردیف
۰/۰۰۰**	۰/۵۶۷	گردشگری شهری به چه میزان در حفظ و احیاء آثار و بناهای بافت تاریخی شهر زنجان تاثیر گذار است؟	گردشگری شهری	۱
۰/۰۳۹*	۰/۴۴۶	با توسعه گردشگری در بافت قدیم شهر، مسئولین چقدر الزام حفظ آثار و بنا را درک خواهند کرد؟		۲
۰/۰۰۰**	۰/۶۲۴	با بهسازی و بازسازی محلات قدیمی می توان باز آفرینی محلات شهر را سبب شد؟		۳
۰/۰۰۰**	۰/۵۶۵	باز آفرینی شهری به چه میزان می تواند هویت تاریخی و گذشته شهر را احیا کند؟		۴
۰/۰۰۰**	۰/۵۸۹	گردشگری شهری به میزان می تواند به بهسازی و احیاء محلات قدیمی و هسته مرکزی شهر زنجان کمک کند؟		۵
۰/۰۰۰**	۰/۴۸۸	باز آفرینی محلات قدیمی و هسته مرکزی شهر به چه میزان می تواند هویت تاریخی شهر را بازگرداند؟		۶
۰/۰۰۰**	۰/۵۵۸	احیاء هویت تاریخی مرکز شهر روی احساس غرور و افتخار ساکنان شهر به میزان نقش تاثیر گذاری دارد؟		۷
۰/۰۰۰**	۰/۶۷۲	نوع رفتار ساکنین محل در فضای گردشگری به چه میزان می تواند در تسریع باز آفرینی بافت تاریخی شهر موثر باشد؟		۸
۰/۰۰۰**	۰/۶۶۹	آشنایی ساکنان محل از طرح ها و برنامه های حوزه گردشگری در باز آفرینی بافت تاریخی موثر است؟		۹
۰/۰۰۰**	۰/۶۴۰	افزایش رضایت مندی ساکنین محل از سکونت در فضای گردشگری در باز آفرینی بافت تاریخی موثر است؟		۱۰

۰/۰۰۰**	۰/۵۶۳	برپایی رویداد های اجتماعی در حوزه گردشگری می تواند در باز آفرینی بافت تاریخی موثر باشد؟	۱۱
۰/۰۰۰**	۰/۶۸۹	اعتماد مدیران شهری به نظرات ساکنین در فضای گردشگری به چه میزان می تواند در باز آفرینی شهر زنجان موثر باشد؟	۱۲
۰/۰۱۶*	۰/۵۲۴	تقویت تاسیسات اقامتی در شهر مانند (هتل و متل ، مهمان پذیر ها و ..) می تواند باعث افزایش گردشگر و تسریع باز آفرینی محلات شهری گردد؟	۱۳
۰/۰۰۰**	۰/۶۴۸	نقش شهرداری زنجان را در توسعه گردشگری و باز آفرینی شهری، چقدر اثر گذار می دانید؟	۱۴
۰/۰۴۵*	۰/۴۳۸	برنامه های نوروزی شهرداری زنجان و میراث فرهنگی و بناهای تاریخی استان را چقدر در توسعه گردشگری مناسب می دانید؟	۱۵
۰/۰۳۱*	۰/۴۵۲	ورود شهرداری و شورای شهر را در ساخت پروژه های تاریخی مانند طرح سبزه میدان در روند تسریع باز آفرینی شهر زنجان چگونه ارزیابی می کنید؟	۱۶

تعداد: ۳۰ سطح معناداری تا ۹۹٪ (***) سطح معناداری تا ۹۵٪ (*) عدم معناداری (NS)

بر اساس یافته‌های جدول فوق‌الذکر که به بررسی میزان اثرگذاری گردشگری شهری به عنوان متغیر مستقل بر هر یک از مولفه‌های مذکور در جدول (متغیرهای وابسته)، پرداخته است، می‌توان با توجه به مقدار معناداری چنین بیان کرد که بین متغیر مستقل گردشگری شهری زنجان و همه مولفه‌های مذکور (متغیرهای وابسته) رابطه‌ی معناداری وجود دارد و این مولفه‌ها توانستند سطح معناداری ۹۹ درصدی را به خود اختصاص دهند البته لازم به ذکر است که چهار مولفه ذکر شده در جدول (اثر توسعه گردشگری در بافت قدیم شهردر درک مسئولین در حفظ آثار و بناها، تقویت تاسیسات اقامتی در شهر مانند هتل و متل، مهمان پذیر ها و ..)، برنامه‌های نوروزی شهرداری زنجان و میراث فرهنگی و بناهای تاریخی استان، ورود شهرداری و شورای شهر در ساخت پروژه‌های تاریخی مانند طرح سبزه میدان در روند تسریع باز آفرینی شهر زنجان)، با مولفه‌ی گردشگری رابطه‌ای در سطح ۹۵ درصد را دارند. در مجموع با توجه به نتایج آزمون جدول (۳) می‌توان گفت این نتایج نشان از موفقیت و

مطلوبیت گردشگری شهری در احیا و باز آفرینی هسته ی مرکزی و بهسازی محلات قدیمی و تاریخی محلات شهر زنجان دارد و باتوجه به اینکه هسته ی مرکزی و قدیمی شهر هویت تاریخی شهر را نشان می دهد با رونق گردشگری بار، دیگر هویت و اصالت مرکز شهر زنده می شود و این امر باعث رشد و توسعه شهر زنجان در همه ابعاد اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و توریستی -تفریحی می شود.

جدول ۳. (آزمون کای اسکوئر یک طرفه) جهت بررسی میزان تأثیر گردشگری شهری بر مولفه های

مربوط به بهسازی و باز آفرینی هسته ی مرکزی و محلات شهر زنجان

مأخذ: مطالعات میدانی نویسنده، ۱۴۰۰

ضریب معناداری	ضریب کای اسکوئر	درجه آزادی	میانگین	نظرات (کارشناسان شهری)، (کارشناسان میراث فرهنگی) و (اعضای هیئت علمی و مدرسان دانشگاه)	
				مؤلفه‌ها	ردیف
۰/۰۰۰**	۱۹/۸۶۷	۳	۴/۳۶	گردشگری شهری به چه میزان در حفظ و احیاء آثار و بناهای بافت تاریخی شهر زنجان تأثیر گذار است؟	۱
ns/۱۵۰	۳/۸۰۰	۲	۳/۹۶	با توسعه گردشگری در بافت قدیم شهر، مسئولین چقدر الزام حفظ آثار و بنا را درک خواهند کرد؟	۲
۰/۰۰۰**	۱۶/۱۲۳	۲	۴/۳۰	با بهسازی و بازسازی محلات قدیمی می توان باز آفرینی محلات شهر را سبب شد؟	۳
۰/۰۰۰**	۱۶/۱۳۳	۳	۴/۳۰	باز آفرینی شهری به چه میزان می تواند هویت تاریخی و گذشته شهر را احیا کند؟	۴
۰/۰۰۰**	۱۹/۳۳۳	۳	۴/۲۶	گردشگری شهری به میزان می تواند به بهسازی و احیاء محلات قدیمی و هسته مرکزی شهر زنجان کمک کند؟	۵
۰/۰۰۰**	۱۴/۵۳۳	۳	۴/۱۶	باز آفرینی محلات قدیمی و هسته مرکزی شهر به چه میزان می تواند هویت تاریخی شهر را بازگرداند؟	۶
۰/۰۰۰**	۲۰/۹۳۳	۳	۴/۴۰	احیاء هویت تاریخی مرکز شهر روی احساس غرور و افتخار ساکنان شهر به میزان نقش تأثیر	۷

گذاری دارد؟				
۸	نوع رفتار ساکنین محل در فضای گردشگری به چه میزان می تواند در تسریع باز آفرینی بافت تاریخی شهر موثر باشد؟	۴	۴/۰۰	۰/۰۰۰**
۹	آشنایی ساکنان محل از طرح ها و برنامه های حوزه گردشگری در باز آفرینی بافت تاریخی موثر است؟	۳	۴/۱۶	۰/۰۰۰**
۱۰	افزایش رضایت مندی ساکنین محل از سکونت در فضای گردشگری در باز آفرینی بافت تاریخی موثر است؟	۲	۴/۲۳	۰/۰۰۰**
۱۱	برپایی رویداد های اجتماعی در حوزه گردشگری می تواند در باز آفرینی بافت تاریخی موثر باشد؟	۳	۴/۲۳	۰/۰۰۰**
۱۲	اعتماد مدیران شهری به نظرات ساکنین در فضای گردشگری به چه میزان می تواند در باز آفرینی شهر زنجان موثر باشد؟	۳	۴/۲۰	۰/۰۰۰**
۱۳	تقویت تاسیسات اقامتی در شهر مانند هتل و متل ، مهمان پذیر ها و .. می تواند باعث افزایش گردشگر و تسریع باز آفرینی محلات شهری گردد؟	۳	۴/۰۶	۰/۰۰۰**
۱۴	نقش شهرداری زنجان را در توسعه گردشگری و باز آفرینی شهری، چقدر اثر گذار می دانید؟	۳	۴/۲۳	۰/۰۰۰**
۱۵	برنامه های نروزی شهرداری زنجان و میراث فرهنگی و بناهای تاریخی استان را چقدر در توسعه گردشگری مناسب می دانید؟	۲	۴/۱۶	ns./۴۹۷
۱۶	ورود شهرداری و شورای شهر را در ساخت پروژه های تاریخی مانند طرح سبزه میدان در روند تسریع باز آفرینی شهر زنجان چگونه ارزیابی می کنید؟	۳	۴/۰۰	۰/۰۲۷*

سطح معناداری تا ۹۹٪ (***) سطح معناداری تا ۹۵٪ (*) عدم معناداری (NS)

بر اساس (جدول ۴) همان‌گونه که مشاهده می‌شود از طریق آزمون کای اسکوئر به سنجش نظرات (کارشناسان شهری)، (کارشناسان میراث فرهنگی) و (اعضای هیئت علمی و مدرسان دانشگاه) در شهر زنجان پرداخته شده که با توجه به خروجی‌های این آزمون آماری ناپارامتریک می‌توان به این مسئله پی برد که اکثر مؤلفه‌های مطرح شده در جدول تا سطح ۹۹ درصد مؤثر واقع شدند و فقط میزان تأثیرگذاری آن‌ها در این امر متفاوت بوده است که با توجه به میانگین رتبه‌ای موجود در آزمون و مقدار کای اسکوئر می‌توان به این امر دست یافت که بیشترین تأثیر این مؤلفه‌ها به اثر احیاء هویت تاریخی مرکز شهر روی احساس غرور و افتخار ساکنان شه زنجان بوده است و همچنین یک مؤلفه مطرح شده در جدول تا سطح ۹۵ درصد مؤثر واقع شده است که این امر نیز نشان از رابطه‌ی معنادار و مطلوبیت مؤلفه مذکور دارد. در بین مؤلفه‌های مطرح شده در جدول دو مؤلفه توسعه گردشگری در بافت قدیم شهر، و الزام درک مسئولین در حفظ آثار و بنا و برنامه‌های نوروزی شهرداری زنجان و میراث فرهنگی هیچ رابطه معناداری وجود ندارد. در مجموع به این نتیجه برسیم که میزان چولگی در بین اکثریت این مؤلفه‌ها بسیار پایین بوده به جز دو مؤلفه توسعه گردشگری در بافت قدیم شهر، و الزام درک مسئولین در حفظ آثار و بنا و برنامه‌های نوروزی شهرداری زنجان و میراث فرهنگی که رابطه معناداری با گردشگری ندارند.

جدول ۴. سنجش میزان اثر گذاری گردشگری شهری بر ایجاد درآمد و توجه مسئولین امر در حفظ،

مرمت و بهسازی و بازآفرینی محلات شهر زنجان با استفاده از (آزمون فریدمن)

مأخذ: مطالعات میدانی نویسنده، ۱۴۰۰

ضریب معناداری	ضریب کای اسکوتر	درجه آزادی	میزان تأثیر عوامل (رتبه)	میانگین رتبه ای فریدمن	نظرات (کارشناسان شهری)، (کارشناسان میراث فرهنگی) و اعضای هیئت علمی و مدرسان دانشگاه (مؤلفه ها)	ردیف
** ۰/۰۰۰	۴۴/۳۱۴	۱۳	۵	۷/۹۳	با گسترش گردشگری در شهر به چه میزان می توان از درآمد آن برای احیاء آن بافت استفاده کرد؟	۱
			۱۱	۴/۰۳	سازمان میراث فرهنگی و گردشگری چقدر با اختصاص مبلغ بیشتری از درآمد توریسم به احیاء و بهسازی بافت موافق است؟	۲
			۷	۷/۵۸	با افزایش درآمد حاصل از گردشگران به چه میزان می توان مقدار قابل توجه ای از این درآمد را به بهسازی و احیاء خود مکان اختصاص داد؟	۳
			۶	۷/۸۲	افزایش گردشگری شهری تا اندازه ای موجب رونق گرفتن صنایع دستی شهر زنجان خواهد شد؟	۴
			۹	۷/۲۰	ورود گردشگران به شهر زنجان به چه میزان می تواند در کاهش بیکاری اثر گذار باشد؟	۵
			۸	۷/۴۸	گردشگری شهری تا چه اندازه ای بهبود درآمد اهالی محله و شهر را به دنبال خواهد داشت؟	۶
			۲	۸/۴۳	گردشگری موجب افزایش تقاضا برای خدمات و کالاهای ویژه شهر زنجان می شود؟	۷
			۶	۷/۸۲	گردشگری شهری به چه میزان می تواند موجب افزایش بازار های جدید برای تولیدات محلی شود؟	۸
			۱	۸/۹۳	گردشگری شهری به چه میزان می تواند موجب خلق فرصت های شغلی جدید در شهر زنجان شود؟	۹
			۹	۷/۲۰	گردشگری شهری به چه میزان موجب افزایش بهبود کمی و کیفی صنایع دستی شهر زنجان شود؟	۱۰
			۴	۸/۰۲	تقویت زیر ساخت های گردشگری شهر زنجان به چه میزان	۱۱

				می تواند باعث جذب گردشگر و به تبع آن افزایش درآمد پایدار شهر گردد؟	
		۷	۷/۵۸	حکروایی مطلوب شهری می تواند باعث هماهنگی یکپارچه سازمان ها و ارگان ها در زمینه توسعه گردشگری پایدار شهری و به تبع آن رونق اقتصادی شهر زنجان گردد؟	۱۲
		۱۰	۶/۶۵	داشتن برنامه منسجم اقتصادی در حوزه گردشگری شهری زنجان در زمینه چگونگی توسعه آینده شهر می تواند باعث هماهنگی سازمان ها و ارگان های شهری شود؟	۱۳
		۳	۸/۳۲	به کار گیری چشم انداز بلند مدت توسعه شهری در حوزه گردشگری شهری در جهت رسیدن به مدیریت یکپارچه شهری می تواند موجب توسعه پایدار گردشگری شهر زنجان شود؟	۱۴

تعداد: ۳۰ سطح معناداری تا ۹۹٪ (***) سطح معناداری تا ۹۵٪ (*) عدم معناداری (NS)

بر اساس جدول (۵) نتیجه آزمون فریدمن نشان داد که مؤلفه خلق فرصت های شغلی جدید در شهر زنجان از طریق گردشگری (۸/۹۳) در رتبه اول و مؤلفه سازمان میراث فرهنگی و گردشگری با اختصاص مبلغ بیشتری از درآمد توریسم به احیاء و بهسازی بافت موافق است (۴/۰۳) در پایین ترین رتبه قرار دارد. بنابراین با توجه به نظرات پاسخگویان، گردشگری شهری با ایجاد درآمد زمینه توجه هر چه بیشتر و بهتر مسئولین شهر را به حفظ، مرمت، بهسازی و در نهایت باز آفرینی محلات شهری فراهم خواهد کرد.

جدول ۵. (آزمون کای اسکوتر یک طرفه) جهت سنجش میزان اثر گذاری گردشگری شهری بر ایجاد درآمد و توجه مسئولین امر در حفظ، مرمت و بهسازی و بازآفرینی محلات شهر زنجان

مأخذ: مطالعات میدانی نویسنده، ۱۴۰۰

ردیف	نظرات (کارشناسان شهری)، (کارشناسان میراث فرهنگی) و (اعضای هیئت علمی و مدرسان دانشگاه)			
	مؤلفه‌ها	میانگین	درجه آزادی	ضریب کای اسکوتر
۱	با گسترش گردشگری در شهر به چه میزان می توان از درآمد آن برای احیاء آن بافت استفاده کرد؟	۴/۳۶	۳	۱۸/۳۳۳
۲	سازمان میراث فرهنگی و گردشگری چقدر با اختصاص مبلغ بیشتری از درآمد توریسم به احیاء و بهسازی بافت موافق است؟	۳/۵۶	۲	۳/۲۰۰ ^{ns}
۳	با افزایش درآمد حاصل از گردشگران به چه میزان می توان مقدار قابل توجه ای از این درآمد را به بهسازی و احیاء خود مکان اختصاص داد؟	۴/۸۳	۴	۲۷/۶۶۷
۴	افزایش گردشگری شهری تا اندازه ای موجب رونق گرفتن صنایع دستی شهر زنجان خواهد شد؟	۴/۳۳	۳	۱۷/۴۶۷
۵	ورود گردشگران به شهر زنجان به چه میزان می تواند در کاهش بیکاری اثر گذار باشد؟	۴/۲۶	۲	۱۵/۶۶۷
۶	گردشگری شهری تا چه اندازه ای بهبود درآمد اهالی محله و شهر را به دنبال خواهد داشت؟	۴/۹۰	۴	۲۸/۲۸۶
۷	گردشگری موجب افزایش تقاضا برای خدمات و کالاهای ویژه شهر زنجان می شود؟	۴/۴۶	۳	۱۸/۵۳۳
۸	گردشگری شهری به چه میزان می تواند موجب افزایش بازار های جدید برای تولیدات محلی شود؟	۴/۴۰	۳	۱۸/۵۹۳
۹	گردشگری شهری به چه میزان می تواند موجب خلق فرصت های شغلی جدید در شهر زنجان شود؟	۴/۵۸	۴	۲۱/۲۰۳
۱۰	گردشگری شهری به چه میزان موجب افزایش بهبود کمی و کیفی صنایع دستی شهر زنجان شود؟	۴/۳۳	۳	۱۷/۶۸۹
۱۱	تقویت زیر ساخت های گردشگری شهر زنجان به چه میزان می تواند باعث جذب گردشگر و به تبع آن افزایش درآمد پایدار شهر گردد؟	۴/۶۴	۲	۲۰/۶۶۷

۰/۰۲۵*	۱۲/۶۰۰	۲	۴/۱۳	حکمروایی مطلوب شهری می تواند باعث هماهنگی یکپارچه سازمان ها و ارگان ها در زمینه توسعه گردشگری پایدار شهری و به تبع آن رونق اقتصادی شهر زنجان گردد؟	۱۲
۰/۰۰۰**	۱۵/۸۰۰	۳	۴/۴۳	داشتن برنامه منسجم اقتصادی در حوزه گردشگری شهری زنجان در زمینه چگونگی توسعه آینده شهر می تواند باعث هماهنگی سازمان ها و ارگان های شهری شود؟	۱۳
۰/۰۱۴*	۱۳/۴۶۷	۲	۴/۲۸	به کارگیری چشم انداز بلند مدت توسعه شهری در حوزه گردشگری شهری در جهت رسیدن به مدیریت یکپارچه شهری می تواند موجب توسعه پایدار گردشگری شهر زنجان شود؟	۱۴

تعداد: ۳۰ سطح معناداری تا ۹۹٪ (***) سطح معناداری تا ۹۵٪ (*) عدم معناداری (NS)

بر اساس جدول (۵) همان‌گونه که مشاهده می‌شود از طریق آزمون کای اسکوتر به سنجش نظرات (کارشناسان شهری)، (کارشناسان میراث فرهنگی) و (اعضای هیئت علمی و مدرسان دانشگاه) در شهر زنجان پرداخته شده که با توجه به خروجی‌های این آزمون آماری ناپارامتریک می‌توان به این مسئله پی برد که اکثر مؤلفه‌های مطرح شده در جدول تا سطح ۹۹ درصد مؤثر واقع شدند و فقط میزان تأثیرگذاری آن‌ها در این امر متفاوت بوده است که با توجه به میانگین رتبه‌ای موجود در آزمون و مقدار کای اسکوتر می‌توان به این امر دست یافت که بیشترین تأثیر گردشگری بر بهبود درآمد اهالی محله و شهر زنجان بوده است و همچنین دو مؤلفه مطرح شده در جدول (به کارگیری چشم انداز بلند مدت توسعه شهری در حوزه گردشگری شهری و حکمروایی مطلوب شهری) تا سطح ۹۵ درصد مؤثر واقع شده است که این امر نیز نشان از رابطه‌ی معنادار و مطلوبیت مؤلفه مذکور دارد. در بین مؤلفه‌های مطرح شده در جدول یک مؤلفه (موافت سازمان میراث فرهنگی و گردشگری با اختصاص مبلغ بیشتری از درآمد توریسم به احیاء و بهسازی بافت) هیچ رابطه معناداری وجود ندارد. در مجموع به این نتیجه برسیم که میزان چولگی در بین اکثریت این مؤلفه‌ها بسیار پایین بوده به جز یک مؤلفه موافت سازمان میراث فرهنگی و گردشگری با اختصاص مبلغ بیشتری از درآمد توریسم به احیاء و بهسازی بافت که رابطه معناداری با گردشگری ندارند.

جدول ۶: سنجش میزان اثر گذاری گردشگری شهری بر ایجاد درآمد و توجه مسئولین امر در حفظ، مرمت و بهسازی و بازآفرینی محلات شهر زنجان با استفاده از (آزمون اسپیرمن)

مأخذ: مطالعات میدانی نویسنده، ۱۴۰۰

متغیر مستقل	متغیرهای وابسته	مقدار اسپیرمن	سطح معناداری
گردشگری شهری	با گسترش گردشگری در شهر به چه میزان می توان از درآمد آن برای احیاء آن بافت استفاده کرد؟	۰/۳۹۴	۰/۰۲۳*
	سازمان میراث فرهنگی و گردشگری چقدر با اختصاص مبلغ بیشتری از درآمد توریسم به احیاء و بهسازی بافت موافق است؟	۰/۳۵۵	ns/۰/۰۵۴
	با افزایش درآمد حاصل از گردشگران به چه میزان می توان مقدار قابل توجه ای از این درآمد را به بهسازی و احیاء خود مکان اختصاص داد؟	۰/۵۳۶	۰/۰۰۰**
	افزایش گردشگری شهری تا اندازه ای موجب رونق گرفتن صنایع دستی شهر زنجان خواهد شد؟	۰/۳۸۷	۰/۰۳۳*
	ورود گردشگران به شهر زنجان به چه میزان می تواند در کاهش بیکاری اثر گذار باشد؟	۰/۵۳۸	۰/۰۰۰**
	گردشگری شهری تا چه اندازه ای بهبود درآمد اهالی محله و شهر را به دنبال خواهد داشت؟	۰/۳۸۵	۰/۰۳۳*
	گردشگری موجب افزایش تقاضا برای خدمات و کالاهای ویژه شهر زنجان می شود؟	۰/۳۱۲	ns/۰/۰۹۴
	گردشگری شهری به چه میزان می تواند موجب افزایش بازار های جدید برای تولیدات محلی شود؟	۰/۴۳۴	۰/۰۱۷*
	گردشگری شهری به چه میزان می تواند موجب خلق فرصت های شغلی جدید در شهر زنجان شود؟	۰/۵۳۲	۰/۰۰۰**
	گردشگری شهری به چه میزان موجب افزایش بهبود کمی و کیفی صنایع دستی شهر زنجان شود؟	۰/۴۸۹	۰/۰۰۶**
	تقویت زیر ساخت های گردشگری شهر زنجان به چه میزان می تواند باعث جذب گردشگر و به تبع آن افزایش درآمد پایدار شهر گردد؟	۰/۳۸۷	۰/۰۳۴*
	حکمروایی مطلوب شهری می تواند باعث هماهنگی	۰/۴۸۶	۰/۰۰۶**

		یکپارچه سازمان ها و ارگان ها در زمینه توسعه ی گردشگری پایدار شهری و به تبع آن رونق اقتصادی شهر زنجان گردد؟
۰/۰۰۰*	۰/۴۹۵	داشتن برنامه منسجم اقتصادی در حوزه گردشگری شهری زنجان در زمینه چگونگی توسعه آینده شهر می تواند باعث هماهنگی سازمان ها و ارگان های شهری شود؟
۰/۰۰۰**	۰/۵۰۲	به کار گیری چشم انداز بلند مدت توسعه ی شهری در حوزه گردشگری شهری در جهت رسیدن به مدیریت یکپارچه شهری می تواند موجب توسعه پایدار گردشگری شهر زنجان شود؟

تعداد: ۳۷۴ ** معناداری: در سطح ۹۹٪ * معناداری: در سطح ۹۵٪ NS عدم معناداری

بر اساس جدول (۶) آزمون اسپیرمن که اثرات گردشگری شهری (متغیر مستقل) را بر مولفه های مطرح شده در جدول (متغیر وابسته) در شهر زنجان را مورد ارزیابی قرار داده می توان به استناد به خروجی های این آزمون آماری این گونه قلمداد نمود بین گردشگری به عنوان یک متغیر اثر گزار و مستقل با اکثر گویه های مطرح شده در جدول به عنوان متغیر های معیار یا وابسته رابطه ی معنا داری در سطح ۹۵ درصد وجود دارد وجود دارد از میان مولفه های مذکور ۵ مولفه با گردشگری رابطه در سطح ۹۵ درصد دارد که در مجموع نشان از مطلوبیت اثر گردشگری بر گویه های مذکور می باشد. با توجه به نظرات پاسخگویان از میان مولفه های مطرح شده تنها دو مولفه ی موافقت سازمان میراث فرهنگی و گردشگری با اختصاص مبلغ بیشتری از درآمد توریسم به احیاء و بهسازی بافت و اثر گردشگری در افزایش تقاضا برای خدمات و کالاهای ویژه شهر زنجان هیچ رابطه ی معنا داری وجود ندارد.

۵. نتیجه گیری

نتایج نشان می دهد که افزایش گردشگری شهری باعث هویت بخشی و با آفرینی اماکن تاریخی گردیده و اصلاحات حاصل از حضور گردشگران با افزایش در آمد باعث رونق گردشگری و توجه هر چه بیشتر مدیران شهری له بهسازی بافت های با ارزش تاریخی زنجان

طی سالهای اخیر گردیده است که در نهایت ضمن ایجاد اشتغال زمینه بازآفرینی شهری را فراهم کرده است. با مطالعه و بررسی وضعیت موجود شهر و مشاهده اماکن بهسازی، مرمت و بازآفرین شده می توان به این نتیجه رسید که با گسترش گردشگری شهری و افزایش درآمد حاصل از این مسئله، روز به روز اهمیت این امر به مسئولین شهری نیز روشن می شود و آنها را به این امر ترغیب می کند که خودشان نیز در این امر پیشقدم شده و با مشارکت کلیه مسئولین از جمله استانداری، فرمانداری، میراث فرهنگی شهرداری و شورای شهر زمینه را برای برنامه ریزی و طراحی اماکن مورد نیاز برای گردشگران و مردم شهر فراهم ساخته و بازآفرینی شهری را در محلات هدف پیاده کنند.

گردشگری در بافت قدیمی باعث توسعه روابط فرهنگی و تحکیم وحدت محلی می شود و همکاری و مشارکت بین محله ای تقویت خواهد شد. از آنجا که ساکنین محلی و به خصوص جوانان شاهد توجه و علاقه توریست ها به مسائل حفاظت از محیط زیست هستند، توریسم سطح آگاهی در مورد این مسائل را ارتقا می بخشد. گردشگری باعث ترغیب و حرکت به سمت ارتقای شرایط محیطی بافت های قدیمی و تاریخی، تمیز نگه داشتن محیط آن ها و جلوگیری از تخریب، ایجاد امنیت و جلوگیری از آلودگی های محیطی می شود. با توجه به نتایج آزمون و در نهایت می توان این فرضیه را تأیید نمود. این یافته می تواند منطبق بر احدنژاد و همکاران (۱۳۹۷)، حیدری و همکاران (۱۳۹۹) و همچنین پوراحمد و همکاران (۱۳۹۴) منطبق است، یافته های این تحقیقات نشان می دهد که توسعه گردشگری شهری، اثرات عمیقی را بر روی جامعه محلی به جای می نهد. در راستای بعد فرهنگی، توسعه گردشگری شهری، فرهنگ و صنایع خالق محلی را تحت تأثیر خود قرار داده و اثرات مثبت توسعه گردشگری شهری بر بازآفرینی هنر و صنایع دستی سنتی و حفظ ساختمان های تاریخی به رسمیت شناخته شده است. اثرات بالقوه تجاری سازی صنایع فرهنگی قابل توجه بوده، موجبات رشد اقتصادی منطقه را فراهم خواهد نمود. همچنین یافته های تیوتی و همکاران (۲۰۱۵) نشان می دهد که برای شکل گیری گردشگری شهری نقش مهمی در حس تعاملات شهروندی خواهند داشت که می تواند این امر یکی از پایه های اصلی بازآفرینی شهری باشد.

دومین فرضیه‌ای که در ارتباط با بررسی نقش و اثرات گردشگری شهری در باز آفرینی شهر زنجان مطرح می‌گردد، این است که بین گردشگری و ایجاد درآمد و توجه مسئولین شهر به حفظ، مرمت، بهسازی و در نهایت باز آفرینی محلات شهر زنجان رابطه معناداری وجود دارد. با توجه به نوع مولفه های موجود از آزمون‌های ناپارامتریک، فریدمن، کای اسکوئر و اسپیرومن استفاده شده است، که نتایج حاصل از مولفه های مذکور نشان از تاثیر نسبتاً بالای گردشگری در ایجاد درآمد و توجه نسبتاً بالای مسئولین امر به حفظ، مرمت، بهسازی و باز آفرینی محلات شهر زنجان دارد. بنابر نتایج آزمون های گرفته شده می‌توان این فرضیه را تا سطح اطمینان نسبتاً بالای تأیید نمود. این امر نیز بر یافته های ارغان و طوسی نژاد (۱۳۹۷)، و حیدری و همکاران (۱۳۹۸)، غنی پور تفرشی (۱۳۹۱) نیز منطبق است که اقتصادی گردشگری با افزایش سطح درآمدی و اشتغالزایی ارتباط قویتری داشته و همبستگی معنادار و مثبتی بین توسعه گردشگری شهری و شاخص های اقتصادی فوق وجود دارد.

در نهایت می‌توان گفت با مطالعه اطلاعات حاصل از حضور گردشگران و چگونگی بهسازی بافت‌های با ارزش و تاریخی زنجان طی سالهای اخیر و افزایش گردشگری شهری در سطح اماکن تاریخی و تفریحی شهر و سود آور بودن آن ضمن ایجاد اشتغال برای افراد زمینه برای مردم و مسئولین شهری فراهم شده تا با اشتیاق و علاقه از بهسازی بافت حمایت کرده و گاهی نه تنها مشکلی برای طرح بوجود نیاید بلکه با حمایت مردم طرح را سریعتر جلو ببرند. بطوریکه اجرای طرح سبزه میدان نماد زنده از مشارکت مردم، مسئولین و صاحبان مشاغل و مغازه‌داران در یک محیط کوچک شهری بشمار می‌رود. بهسازی بافت و ارزش پیدا کردن آن با جذب گردشگر و سود و درآمد سرشار ناشی از گسترش توریسم بهترین راه برای باز آفرینی بافت‌های قدیمی شهرها بوده و ضمن احیاء هویت شهرها و حس تعلق مکانی زمینه را برای پذیرش توریسم و گردشگری شهری فراهم می‌سازد که می‌توان با درآمد حاصل از بهسازی هرچه بهتر شهر کمک کرد. طبق مطالعات میدانی و جمع آوری اطلاعات حاصل از تکنیک دلفی و مصاحبه با کارشناسان حوزه گردشگری، اساتید حوزه گردشگری و مسئولین شهرداری درگیر در حوزه گردشگری و پرسش‌های مطرح شده در حضور کارشناسان همه به اتفاق اثرات گردشگری را بر باز آفرینی و بازسازی شهری بصورت ملموس مشاهده کرده اند و

قبول دارند که افزایش گردشگری شهری بصورت مستقیم بر افزایش درآمد تاثیر گذار بوده و همین امر مسئولین شهری از جمله میراث فرهنگی و شهرداری را بر آن خواهد داشت تا از این پتانسیل به نحوه احسن استفاده کند، و این امر بصورت غیرمستقیم روی احساس هویت، غرور و حس محلیت و تعلق خاطر مکانی را در شهروندان زنده خواهد کرد و باعث برجسته شدن این مسئله خواهد شد. همه این عوامل روی شادابی و نشاط ساکنین محله و شهر تاثیر گذار بوده و ضمن هویت پیدا کردن محله شادی و نشاط را نیز برای مردم محله و شهر به ارمغان خواهد آورد و ساعتی از اوغات فراغت مردم را نیز پر خواهد کرد. در کنار این مسائل باعث ایجاد اشتغال و درآمد برای تعدادی از شهروندان خواهد شد و زمینه را برای توسعه واقعی شهر فراهم خواهد کرد.

کتابنامه

1. Iranian Harris et al. (2018): Identifying and prioritizing the factors and categories affecting foreign tourists, a case study of Tabriz, Sarzamin Geographical Quarterly, No. 61, Spring 1398, Pages 1 to 16.
2. Aminzadeh Behnaz, Dadras Raheleh (2012): Culture-Based Reconstruction in the Historical Context of Qazvin with Emphasis on Urban Tourism, Iranian Architectural Studies: Volume 1, Number 2; From page 99 to page 108.
3. Bahraini, Hossein (1997): Urban Planning and Sustainable Development, Approach No. 17, National Scientific Research Council, Tehran.
4. Zanjan Province Attractions (2014): Deputy Governor of Planning of Zanjan.
5. Hossein Ali, Hassan (2009): A Passage on the History of Zanjan, Danesh Publications, Spring.
6. Habibi et al.; Kiomars (2008): From Zangan to Zanjan (A Look at the Physical-atmospheric Developments of Old Urban Context), Zanjan University Press.
7. Dalir et al., Hosseinzadeh (2013): Zanjan, from yesterday to today; Roshd Geography Magazine, Volume 28, Number One, Fall.
8. Shadi Tavana (2013): Renewal of Iranian city centers with an approach to urban tourism, the first national conference on tourism, geography, and sustainable environment, Hegmataneh Environmental Assessors Association.
9. Shabani Amir Hossein, Izadi Mohammad Saeed (1396): Localization of Integrated Urban Regeneration of Historical Context of Islamic City, Islamic Architectural Research, Volume 5, Number 2 (Section 15) from Page 150 to Page 168.
10. Zangiabadi Ali, Gholami Younes, Mousavi Seyed Ali (2011): A Study of Urban Reconstruction Approach Using SWOT Model Case Study, Central Context of Mashhad, Geography: Volume 9, Number 30; From page 57 to page 76.

11. Fatemeh Afkhami Banaim (2013): Urban Reconstruction with Urban Tourism Approach, A Case Study of Tabriz Grand Bazaar Entrance Area, Supervisor: Mohammad Saeed Izadi, M.A. Thesis. State - Ministry of Science, Research, and Technology - Tabriz University of Islamic Arts - Faculty of Art and Architecture.
12. Ghezelbash, Somayeh (2008): Physical Abnormalities in Informal Settlement Areas of Cities and Its Impact on the Occurrence of Social Anomalies studied: Bisim Informal Settlement Area in Zanjan City; M.A. Thesis, Zanjan University.
13. Statistics Center of Iran, General Census of Population and Housing - Zanjan city during the years 1955-2016.
14. Mokameli, Mohammad Kazem (2000): Zanjan and its periodic growth, Farhang Quarterly, First Year, Third and Fourth Issues; Fall and Winter.
15. Armanshahr Consulting Engineers (2006): Studies of the detailed plan of Zanjan city; General Department of Roads and Urban Development of Zanjan province.
16. Armanshahr Consulting Engineers (2009): Studies of the current situation of the worn-out context areas of Zanjan city; General Department of Roads and Urban Development of Zanjan Province.
17. Mohammad Jahed Ghadami. Khosrow Daneshjoo. Seyed Gholamreza Eslami (2014): Conceptual Model of Reconstruction of Urban Centers with Emphasis on Urban Tourism (Case Study: Mahmoudabad Coastal City Center): National Conference on Sustainable Architecture and Urban Landscape. Mehrnaz Shahr International Institute of Architectural and Urban Studies.
18. Mohammad Pourzarandi Hosseini, Aminian Nasser (2015): Evaluation of the recreation capabilities of tourist sidewalks from the perspective of sustainable urban development (Case study: 15 Khordad St., Tehran), Economics and Urban Management, Volume 3, Number 11; From page 1 to page 21.
19. Masoud Mohammad, Beigzadeh Shahraki Hamidreza (2012): Maintaining and recreating the cosmetic motifs of city areas, Urban research and planning: Volume 3, Number 10; From page 43 to page 66.
20. Nasiri, Seyed Mohammad (2008): Zanjan Province and Industrial Development, Fourth Year, No. 42, January.
21. Hajar Abbasi Asl (2015): Presenting urban design strategies in the old context of Amlash to protect and recreate the city with an emphasis on tourism, Supervisor: Gholamreza Haghighat Naeini, M.A. Thesis. State - Ministry of Science, Research, and Technology - Tehran University of the Arts - Faculty of Art and Architecture.
22. CLG (Communities and Local Government) (2007e): strong and prosperous Communities: The Local- Government White Paper- Making It Happen: The Implementation Plan , London: HMSO.
23. Couch , C. (1990): Urban Renewal : Theory and Practiec (chapter) 1 covers post – war approaches to the reconstruction of urban areas, basingstoke: macmillan.
24. EC. (2006), European Institute for Urban Affairs 2006. Fainstein, S. Gordon S., I and Harloe , M. (1992): Divided Cities: New York and london in the contemporary World (Basil Blackwell, Oxford , UK.

25. Roberts, P. 2000. the evolution, definition and purpose of urban regeneration , in P. Roberts and H. syke (eds) Urban Regenation , A Handbook. British Urban Regeneration Association, SAGE Publication, London, 9-36
26. Roberts , P. and Sykes, H. (eds) (2000): Urban Regeneration: A Handbook, london: Sage
27. Timothy H. Jung et al, (2014) The role of stakeholder collaboration in culture-led urban regeneration: A case study of the Gwangju project, Korea, Contents lists available at ScienceDirect Cities, Cities 44 29–39.
28. Wu, T., Lin, Y., Wall, G., Feifan Xie, PH (2019). A spectrum of indigenous tourism experiences as revealed through meansend chain analysis, Tourism Management. 76:1-9
29. Li Lin, CH (2019). The analysis of sustainable development strategies for industrial tourism based on IOA-NRM approach. Journal of Cleaner Production. 241: 1-44.
30. Sobirov, B (2018). The concept of the tourist economic zone, case of Uzbekistan, World Scientific News.98: 34-45.
31. Wang L., Yotsumoto, Y. (2018). Conflict in tourism development in rural China. Tourism Management 70 (2019) 188–200.
32. Mai, TH., Smith, C (2018). Scenario-based planning for tourism development using system dynamic modelling: A case study of Cat Ba Island, Vietnam. Tourism Management. 68 (2018): 336–354.
33. Pabel, A., Prideaux, B., & Thompson, M (2017). Tourist's preferences with indigenous tourism experiences in the West Tropics of Queensland, Australia, Journal of Hospitality and Tourism Management. 31:142–151
34. Redi, F., Fernandez, J. I. P. (2018), Describing Coopetition Among Destinations: Evidence From the UNWTO Silk Road Program. In Ethics and Decision-Making for Sustainable Business Practices: 217-238
35. World Economic Forum. (2017) The Travel and Tourism Competitiveness Report 2017, Committed to Improving the Stste of the World, pp.1-387.
36. Mousavi, Miranjaf., Abdulahzadeh, M., Zenalpour, A., Kashkouli, A. 2015. Presenting an analysis model with a systemic approach in tourism planning (case study: Mako city), human geography researches, 48. Number 1. Pages 1-18.
37. Nasimi, Mohammad Hassan; Rezaei, Ali Akbar; Dost, Hossein (2018), designing a mixed tourism marketing model with an emphasis on the loyalty of beneficiaries, Urban Tourism Quarterly, Volume 6, Number 1.